



Box 45184, 104 30 Stockholm  
Telefon 010-788 50 00 • [registrator@ivo.se](mailto:registrator@ivo.se)  
[www.ivo.se](http://www.ivo.se) • Org.nr 202100-6537

Avdelning mitt  
Jennie Larsson

[ju.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:ju.remissvar@regeringskansliet.se)  
[Ju.L4@regeringskansliet.se](mailto:Ju.L4@regeringskansliet.se)

# Remissvar över promemorian Ds 2024:24 Utökade registerkontroller vid anställning i kommun

Ert dnr Ju2024/02233

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tillstyrker utredningens förslag. IVO lämnar följande synpunkter.

## 1 Författningsförslag

### 1.1 Förslag till lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning

IVO anser att det är otydligt, och kan ge upphov till tolkningssvårigheter, i vilken omfattning privata aktörer omfattas av den föreslagna lagen. Bedömningen grundar sig på utredningens uppdrag, föreslagen lagtext och utredningens ställningstaganden i övrigt.

IVO konstaterar att utredningens direktiv har varit att ta ställning till hur kommunerna i fler fall ska kunna kontrollera personer som erbjuds anställning och att ta ställning till om det bör vara möjligt för kommunala arbetsgivare att göra kontroller mot belastningsregistret och misstankeregistret under pågående anställning. Utredningen har i linje med direktiven titeln "Utökade registerkontroller vid anställning i kommun". Begreppsanvändningen i utredningen ligger också i stort i linje med uppdraget och titeln, se t.ex. avsnitt 6.1 där utredningen resonerar kring "kommunala arbetsgivare", avsnitt 6.2 om att "kommunerna" behöver möjlighet att i fler fall kunna kontrollera mot register i samband med anställning och avsnitt 7.2 där det framhålls att "kommunerna ska ges författningsstöd" för att kunna genomföra registerkontroller.

I andra sammanhang i utredningen används emellertid mer generella begrepp, såsom "arbetsgivaren". Av avsnitt 7.3 framgår också att utredningen bedömer att vissa privata aktörer kommer att omfattas av lagen. Där framgår att de som anlitas med stöd av lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV, alternativt via bemanningsföretag eller dylikt bör omfattas av lagen och att det inte bör vara avgörande vem som anställer.

Att privata aktörer får bedriva viss verksamhet efter tillstånd framgår av 7 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL och 23 § lag (1993:387) om stöd och service till

vissa funktionshindrade, LSS. Huruvida de har avtal med kommunerna med stöd av LOV eller inte ser dock olika ut.

Utifrån föreslagen lagtext bedömer IVO att lagen kommer att bli tillämplig även för andra arbetsgivare än kommunala sådana. I 3 § i den föreslagna lagen anges närmare bestämt att "Den som bedriver sådan verksamhet som avses i 1 §" får begära ett registerutdrag. I 1 § listas bland annat insatser i hemmet åt äldre "enligt bestämmelser" i 4 kap. 1 §, 5 kap. 5 § och 5 kap. 7 § SoL samt 9 § LSS. De refererade bestämmelserna i SoL kan enbart anses åsyfta kommunal verksamhet. Enligt 7 kap. 1 § första stycket 2 SoL kan privata aktörer emellertid bedriva "boenden som motsvarar dem" vilket i sammanhanget kan ge upphov till tolkningssvårigheter. Verksamhet enligt 9 § LSS kan även bedrivas av enskilda aktörer och inte enbart kommuner, vilket framgår av 23 § LSS.

IVO är mot denna bakgrund av uppfattningen att den föreslagna lagen riskerar att få ett bredare tillämpningsområde än vad som har varit avsett och att utformningen även i övrigt kan ge upphov till tolkningssvårigheter. IVO menar vidare att en begränsning av tillämpningsområdet för en lag av aktuell karaktär till kommunala arbetsgivare riskerar att bli verkningslös och att inte tillgodose den trygghet och säkerhet för äldre och funktionsnedsatta som den föreslagna lagen syftar till eftersom enskilda aktörer kan och får bedriva motsvarande verksamhet.

Nedanstående synpunkter lämnas därför med utgångspunkten att en lag av föreslagen karaktär bör äga tillämpning för såväl privata aktörer som för kommunala sådana.

## **7 Registerkontroll vid arbete med äldre och personer med funktionsnedsättning**

### **7.2 Det bör införas en möjlighet till registerkontroll och den kontrollen bör vara fakultativ**

IVO tillstyrker att den föreslagna lagen införs men lämnar följande synpunkter.

Enligt förslaget ges kommuner och andra arbets- och uppdragsgivare en möjlighet, men inte en skyldighet, att kontrollera registerutdrag av personer som erbjuds anställning eller tilldelas uppgifter för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Det framgår att avsikten inte är att registerkontrollerna ska bli föremål för tillsyn. Således ska registerutdragen endast visas upp och får inte sparas, kopieras eller dokumenteras på annat sätt.

IVO anser att det inom ramen för det fortsatta lagstiftningsarbetet noggrant bör övervägas huruvida de föreslagna bestämmelserna bör behålla sin fakultativa karaktär.

IVO har idag tillsyn över att HVB (hem för vård och boende) och LSS-verksamheter som tar emot barn och unga uppfyller sina skyldigheter att

kontrollera registerutdrag innan anställning<sup>1</sup>. Underlåtenhet att kontrollera registerutdrag utgör, om underlåtenheten är av allvarligt slag, en egen grund för IVO att förbjuda fortsatt verksamhet eller återkalla tillstånd för tillståndspliktiga verksamheter<sup>2</sup>. Trots att lagstiftaren härigenom ser allvarligt på brister i skyldigheten är det IVO:s erfarenhet att en inte obetydlig andel av HVB- och LSS-verksamheter inte förmår att uppfylla sina skyldigheter att kontrollera personal inför anställning eller liknande uppdrag. Brister är vanligt förekommande såväl vad gäller att överhuvudtaget kontrollera registerutdrag innan anställning som i fråga om att iaktta den försiktighet, medvetenhet och noggrannhet<sup>3</sup> som krävs vid anställning av personer som företer registerutdrag med registeranteckning. IVO har härvid identifierat ett flertal verksamheter som upprepat, utan att iaktta tillbörlig försiktighet, medvetenhet och noggrannhet, har anställt personal som är kriminellt belastad.

En reglering om kontroll av registerutdrag avseende personer som erbjuds anställning eller tilldelas uppgifter för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning, som inte är obligatorisk och inte heller kan bli föremål för tillsyn, riskerar enligt IVO mot denna bakgrund att bli verkningslös. Det bör härvid framhållas att inte heller en reglering som innehåller krav på registerkontroll innan anställning eller liknande uppdrag utgör ett absolut skydd mot att direkt olämpliga personer anställs i en verksamhet. Även andra åtgärder krävs för att uppnå en trygg miljö.<sup>4</sup> Inte minst är det enligt IVO avgörande att de som ansvarar för verksamheterna systematiskt och fortlöpande utvecklar och säkrar kvaliteten i verksamheterna.<sup>5</sup> En obligatorisk registerkontroll skulle dock enligt IVO medföra större möjligheter att uppnå en trygg och säker miljö för äldre och personer med funktionsnedsättning än det förslag som utredningen har redovisat. Det skulle också innebära utökade möjligheter för IVO att i egenskap av tillsynsmyndighet identifiera och agera mot aktörer inom omsorgen som inte iakttar den försiktighet, medvetenhet och noggrannhet vid prövning av tilltänkt personals lämplighet som är motiverad utifrån målgruppens skyddsbehov.<sup>6</sup>

När det gäller de överväganden som gör sig gällande i fråga om regleringens karaktär som fakultativ eller obligatorisk finner IVO avslutningsvis anledning att belysa följande. Äldre och personer med funktionsnedsättning är visserligen, som utredningen framhåller, en heterogen grupp. En stor andel av äldre och funktionsnedsatta som är föremål för socialtjänstens insatser får dock i högre eller lägre utsträckning anses stå i ett starkt beroendeförhållande till de som utför socialtjänstinsatserna. Det kan handla om exempelvis hemtjänstpersonal, personal

---

<sup>1</sup> Lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn och lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

<sup>2</sup> 13 kap. 11 § SoL och 26 i § LSS.

<sup>3</sup> Se prop. 2006/07:37 s. 22.

<sup>4</sup> Jfr prop. 2006/07:37 s. 12.

<sup>5</sup> Se 3 kap. 3 § SoL och 6 § LSS (och jfr. 3 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL.)

<sup>6</sup> Regeringen har gett IVO flera uppdrag som innebär att myndigheten ska stärka och utveckla sitt arbete med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet och förekomsten av oseriösa aktörer inom omsorgen. Se beslut med dnr S2024/00041 och S2024/01643.

på särskilt boende för äldre eller personal i gruppboende för vuxna. Många personer som är föremål för denna typ av insatser förmår inte att hävda sina egna intressen eller föra sin egen talan på samma sätt som andra, vilket inte minst gäller för till exempel äldre med demenssjukdom eller vuxna med omfattande funktionsnedsättningar såsom utvecklingsstörning och hjärnskador.<sup>7</sup>

IVO instämmer därmed i vad utredningen konstaterar om att det skyddsbehov och den utsatthet som gör sig gällande för barn också kan göra sig gällande för äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Detsamma gäller vad som framhålls om att skyddsbehovet får anses särskilt stort när insatser utförs i den enskildes hem där det saknas insyn och kontroll och den enskilde är särskilt sårbar. Det bör i detta sammanhang också understrykas att det enligt IVO:s erfarenheter från tillsyn på äldre- och funktionshinderområdet inte enbart handlar om att gruppen i teorin är särskilt utsatt. Tvärtom är det vanligt förekommande att IVO tar emot upplysningar om att såväl äldre som personer med funktionsnedsättning utsätts för t.ex. sexualbrott, våld eller andra kränkningar av personal. Sådana uppgifter har också framkommit inom ramen för myndighetens tillsyn på äldre- och funktionshinderområdet. Dessa omständigheter bör enligt IVO – även om myndighetens erfarenheter på området inte inkluderar uppgifter om i vilken utsträckning personal som misstänkts för eller har gjort sig skyldig till sexualbrott, våld eller andra kränkningar har förekommit i misstanke- och/eller belastningsregistret redan vid anställningstidpunkten – beaktas ytterligare vid avvägningen mellan regleringens karaktär som fakultativ respektive obligatorisk.

---

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektören Tommy Hansen. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Karin Lewin, avdelningschefen Peder Carlsson samt tf avdelningschefen Karin Hååg Wittgren deltagit. Inspektören Jennie Larsson har varit föredragande.

Beslutet har godkänts elektroniskt den 7 februari 2025.

---

<sup>7</sup> Jfr prop. 2008/09:160 s. 38.